

**РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА:
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ПРОВІДНИХ РОСІЙСЬКИХ
ТЕЛЕВІЗІЙНИХ КАНАЛІВ**

Товкун Інна Іванівна

студентка,

Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ

e-mail: tovkun31@ukr.net

Асатуров Сергій Константинович

кандидат історичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин і суспільних наук,

Національний університет біоресурсів та природокористування України, м. Київ

e-mail: asaturov555@ukr.net

Кулинич Олександра Іванівна

кандидат історичних наук,

доцент кафедри реклами і зв'язків з громадськістю,

Національного авіаційного університету, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0002-2141-8903>

***Анотація.** У статті розкрито основні напрямки російської пропаганди та її вплив на росіян; проаналізовано причини спотворення інформації щодо України російськими телеканалами, висвітлено роль контрпропаганди, яка є дієвим засобом у інформаційній війні з росією та вдале використання якої дозволить створити передумови для успішного завершення війни.*

***Ключові слова:** пропаганда, інформація, інформаційна війна, свідомість, наративи, денацифікація, демілітаризація.*

Постановка проблеми. 2022 рік для світу став роком великої континентальної війни. Як можливо, щоб суспільство підтримало війну, відповідно вторгнення в сусідню країну і вбивство її громадян? Весь секрет у підготовці свідомості росіян за допомогою спеціальної пропаганди. На початку війни російська пропагандистська машина працювала в усіх країнах світу, у кожному супутниковому пакеті телеканалів. Маркерами цієї війни путін зробив декілька штучних образів: «денацифікація в Україні», «демілітаризація України», «спеціальна військова операція» і буква «Z». Але це настільки штучні меседжі та аргументи, що не є основоположними в пропаганді цієї війни. Саме ті меседжі і наративи, які реально діють на свідомість рядових росіян ми і обґрунтуємо у статті.

Війна, розв'язана росією проти України, ведеться Кремлем не лише безпосередньо на полі бою, а й в інформаційному просторі. Окуповуючи українські території, РФ найперше починає промивання мізків, відключаючи українські

телеканали й радіо та запускаючи свій пропагандистський контент. Прикро, що деякі українці й самі обирають споживання російського інформаційного контенту.

Метою статті є вивчення ролі телебачення в інформаційній складовій російсько-української війни.

Досягнення мети зумовлює вирішення таких **завдань**: здійснити огляд провідних пропагандистських російських телеканалів, на яких висвітлюється російсько-українська війна; охарактеризувати найагресивніших російських пропагандистів-телевізійників; простежити новинний контент на російському телебаченні до початку російсько-української війни і в ході війни; проаналізувати технології маніпулювання інформацією на російському телебаченні; окреслити шляхи знешкодження російської пропаганди; з'ясувати як Україна протистоїть російській пропаганді.

Виклад основного матеріалу. Професор Т. В. Кузнєцова назвала телебачення «особливим аксіологічно-інформаційним механізмом» [Кузнєцова, 2013], який володіє потужними виражальними засобами, транслює широкий спектр як позитивної, так і негативної інформації та за певних умов може активно впливати на зміну соціокультурних цінностей у суспільстві. Вітчизняні дослідники активно досліджують проблематику російської пропаганди її впливу на суспільство. Варто відзначити статті С. Близнюка [Близнюк, 2022], Л. Смола [Смола, 2018], Є. Соломіна, В. Федорчука, Р. Шутова, а також низку колективних робіт. Проте роль телебачення в російсько-українській інформаційній війні досліджено неповністю. Інформаційна і військова агресія Російської Федерації проти України загострила наукові і публічні дискусії стосовно призначення, функцій, принципів діяльності телебачення, його впливу на споживачів інформації.

Існує великий перелік провідних телевізійних каналів РФ. До найбільш топових пропагандистських російських телеканалів можна віднести – «Россия 1», «Первый канал» та «НТВ». Ці канали безпосередньо підпорядковуються кремлю: «Россия 1» знаходиться в прямій власності держави, у «первого канала» держава – мажоритарний акціонер, а «НТВ» належить холдингу «Газпром-медіа» в структурі власності якого через «Газпром» теж присутня держава. На російських телеканалах найбільш поширеними є шість наративів про Україну: «в Україні відбувається громадянська війна», «Україна не справжня держава («недодержава»», «Росія допомагає Донбасу», «в Україні панує масова русофобія й переслідується російськомовне населення», «владу в Україні захопила “радикальна і фашистська меншість”, від якої населення треба захистити», «Україна – це маріонетка Заходу» [Смола, 2016].

Середньостатистичний російський глядач витрачає на перегляд телевізійних програм близько 4,2 години на день, віддаючи перевагу трьом російським телеканалам – «Первый канал», «НТВ» та «Россия 1», які щонайменше 17 разів на день дають негативні новини про ЄС, США та Україну, зосереджуючись на шести основних наративах – це жахи життя, постійні протести, занепад, в якому перебуває Європа, тероризм, міграційна криза, санкції. Російські медіа залучають величезні ресурси в цих наративах, щоб переконати російське населення не приймати ліберальні цінності ні сьогодні, ні в майбутньому, а також готують росіян до потенційного конфлікту із Заходом, формують почуття їхньої правоти та вмотивованості на фоні сприйняття Європи як слабкої та розділеної.

Міжнародні події в російських новинних програмах мають ненормально велику частку. Події в Європі, США та Україні, які є ключовими для негативної подачі, можуть займати 90% від частки програм деяких телевізійних трансляцій. Таким чином відбувається відволікання уваги росіян від подій всередині країни й складається враження, що в РФ усе гаразд. Вони відвертають увагу громадськості від внутрішніх проблем та консолідують населення проти Заходу як ворога.

Російські канали мають схожий новинний порядок денний, подаючи ті самі новини різними словами, забарвлюючи їх негативними емоціями, створюючи ворожий образ європейців. Російська пропаганда використовує демократичні цінності у боротьбі проти країн і організацій, які ці цінності відстоюють і захищають [Російські ЗМІ нацьковують глядачів проти Заходу, 2018].

Новинний контент на російському телебаченні має національне забарвлення – найбільш негативні образи формуються з країн ЄС для ірландців, румунів, данців, болгар, французів, іспанців, бельгійців, португальців. Позитив переважає негатив лише стосовно білорусів та швейцарців. Головними об'єктами всіх наративів є наші держоргани – тобто ті, хто заважають РФ здійснювати свою політику в Україні. Для повідомлень на цих каналах характерний знушально-висміювальний тон. Це не є розповідь про когось рівного.

Ми повинні твердо визнати, що російська пропаганда, фальшиві новини, інформаційна дезорієнтація становлять загрозу для політичного та соціального підйому всього людства і ми повинні визнати, що свобода слова та свобода засобів масової інформації стикаються із ще однією загрозою, коли пропаганда використовує відкритість і демократичні принципи проти тих, хто їх захищає [«Первый канал», НТВ та «Россия 1» подають негативні новини про ЄС в середньому 17 разів на день – дослідження, 2018].

Інформаційна війна РФ розгортається так само активно, як і бойові дії в Україні. Пропагандисти переконують своїх глядачів, що Україні вкрай необхідна «денацифікація» та «демлітаризація». Причому робить вона це активно як на внутрішній, так і на зовнішній арені, використовуючи цинізм і безпринципність, множинність варіантів правди, постійне вкидання дезінформації. Сьогодні перед пропагандистською машиною стоїть виклик – посилити внутрішню пропаганду, щоб якось виправдати тисячі загиблих на війні солдатів, а також жорсткі економічні санкції з боку Заходу.

На російському телебаченні працює ціла когорта журналістів, які розгорнули відкриту пропагандистську арену проти України. До найбільш топових можна віднести Дмитра Кисельова – флагмана російської пропаганди, Ольгу Скабєєву – знамениту своєю агресивною антиукраїнською риторикою, трансляцією головних наративів Кремля, нахабною манерою, образами співрозмовників, політиків, та спілкуванням із опонентами у студії на підвищених тонах, Володимира Соловйова – рупор Кремля, відомий своїми антиукраїнськими висловами та проросійською пропагандою.

Зросійського телебачення ллється така лавина безглуздя, нісенітниць, хворих галюцинацій, з якимиважко справитися не підготовленому мозку. Увесь телевізійний контент направлений саме під розповсюдження пропагандистських наративів Кремля, насадження патологічної ненависті до України й українців, і до усіх країн, які підтримують Україну. У вуха росіян щодня ллється потік відвертої брехні про

світовий заколот проти росії на чолі із США, що намагається знищити їхню «велику державу». Російські ефіри переповнені інформацією про велич і могутність Росії, її неперевершені військові, економічні, наукові, соціальні досягнення.

Ми не можемо зрозуміти росіян, які підтримують, війну, які підтримують В. Путіна, які оправдують всі вбивства, згвалтування, все те божевілья, яке роблять росіяни в Україні. Це все незрозуміло звичайній нормальній людині. І незрозуміло нам, як може ціла країна мовчати, коли все це варварство відбувається. Хоча і є поодинокі випадки протестів, арештів активістів, виїзду активної антивоєнної інтелігенції за кордон, але для 140 мільйонної країни це – капля в морі [Богущ, 2022].

Російські пропагандисти зробили свою роботу – їм вдалося вставити в свідомість росіян свою ієрархію пропаганди, яка дає можливість зрозуміти мотиви та настрої росіян в російсько-українській війні. Щоб зрозуміти рівень зазомбованості жителів недоімперії, їхню віру в праведність політики «бункерного діда» і його священну боротьбу проти України й НАТО, треба уявити, як працюють сьогодні російські ЗМІ, зокрема російське телебачення. Теза перша на російському телебаченні – російська армія воює з НАТО. Навіть у мирний час російське телебачення згадувало про Україну тільки в покровительських або принизливих тонах. Але після початку повномасштабного вторгнення тон і форма подачі інформації радикально змінилися. Тепер усі новини починаються з подій в Україні. Причому, розповідаючи про хід так званої спеціальної воєнної операції, українців навіть не згадують. Усі, хто пішов захищати свою країну, стали для них фашистами й нацистами, яких треба негайно вбивати. Теж саме стосується українців, які підтримують армію, владу, захищають свої традиції, культуру й не бажають приєднатися до складу росії. Їх теж, згідно зі стандартами «руського міра», необхідно знищувати. Вони кажуть, що російська армія веде бойові дії проти націоналістичних угруповань, якими командують інструктори НАТО. Влада України – це київська хунта, або маріонетковий уряд заходу, який ні на що не здатний, крім виконувати забаганки Вашингтона. Про інші категорії українського населення пропагандисти кажуть просто: «люди, які чекають на звільнення від геноциду київської хунти». Самих слів «Україна» чи «українець» пропагандисти намагаються уникати або вимовляти якомога рідше. Для них не існує поняття України як самостійної, незалежної, вільної країни. Теза друга – «все, за що ми воюємо, руська земля». Перетворення нашої держави в ще один електоральний осередок новоросії або входження до складу московії на правах придатка якогось федерального округу РФ – головна мета окупантів. Тому російська пропаганда робить усе можливе, щоб закласти у свідомість кожного ординця думку: все, за що зараз воює РФ, – їх земля, їх власність [Думанська, 2022].

Росіян дуже дратує те, що Україна не скорилася рашистським окупантам, що російську пропагандистську брехню не сприймають у всьому цивілізованому світі. Тому вони продовжують закидати цілу низку дезінформації та фейків. Використовуючи маніпулятивні технології, для більшої переконливості кремлівські пропагандисти застосовують різноманітні прийоми «бутафорщини». На широкий загал брехливі кремлівські пропагандисти виносять цілу низку неправдивих матеріалів, вигідних російській владі. На російському телебаченні постійно намагаються перекладати відповідальність за обстріли українських територій на ЗСУ

чи Захід; кричати про «руський мір», який чомусь має «панувати» в українських містах та селах і який усі мають незрозуміло чому обожнювати; істерити про майбутні «важливі» референдуми на тимчасово окупованих українських територіях, виливати величезну кількість інших маразматичних, брудних та брехливих розвідданих про Україну та інші цивілізовані країни, які виступають проти агресивної політики кремля й нинішньої ганебної рашистської війни.

Найбільш поширеним методом психологічного впливу, що використовується російською пропагандою, є маніпулювання. Суть маніпулювання полягає в тому, що в межах певної інформації, яку сприймає людина, їй посиляється прихований сигнал, що має забезпечити створення в її свідомості потрібних образів, стереотипів та мотивів до певних дій. Під час маніпулювання засобами різноманітних інформаційно-психологічних технологій створюється ілюзія об'єктивності, достовірності, важливості, значущості та можливості власного вибору.

Російські пропагандисти переконує, що росіяни не планують окупувати Україну, вони хочуть викоринити з неї націоналізм і фашизм. А також залишити на захоплених територіях свої війська, щоб люди, які стільки років боялися висловлювати свою думку через страх бути знищеними бандерівцями, нарешті відчували себе вільними.

Щоб нейтралізувати зусилля путінських маніпуляторів і звести їх нанівець, потрібно навчитися розпізнавати методи маніпулятивного впливу; намагатися бути максимально об'єктивним та слідкувати за достовірністю аргументації; актуалізувати мисленнєві операції; зберігати нейтральне ставлення до отриманої інформації, аналізувати її та перевіряти джерела витоку; концентруватися на фактах; прогнозувати мету появи в ЗМІ певних повідомлень та приховані мотиви їх авторів; перевіряти інформацію на достовірність. Російські пропагандисти є частиною воєнної машини Росії і мають бути притягнуті до відповідальності. За поширення пропаганди війни, ненависті та участі у геноциді російські пропагандисти повинні понести юридичну відповідальність на рівні з керівниками Росії, тими хто безпосередньо віддавав наказ про початок повномасштабної збройної агресії проти України.

Сьогодні в Україні працює велика мережа організацій, які борються з дезінформацією – «Детектор медіа», StopFake, VoxCheck. Усі вони аналізують роботу ворога в інформаційному полі та виробляють текстовий, аудіо- та відеоконтент різними мовами. Держава створила Центр протидії дезінформації при РНБО та Центр стратегічних комунікацій та інформації безпеки при Мінкультури та інформполітики, які докладають зусиль до боротьби в інформаційному просторі. Це піднімає рівень спротиву українського суспільства. Ці організації ще до початку вторгнення проводили чимало досліджень, які показують, що рівень спротиву в країні дуже виріс. Від 70% і більше українців знають про існування пропаганди і розуміють, як її виявити [Лелич, 2022].

Нещодавно StopFake відкрив турецькомовну службу і намагається наповнювати контентом, щоб спростовувати фейки, яких дуже багато у цьому регіоні. Туреччина наповнена великою кількістю ризиків, адже там ведуться далеко не проукраїнські дискусії. Те саме стосується Індії, країн Африки, Латинської Америки. Всі вони активно використовуються росією для створення ілюзії антиколоніального руху, запевняючи, що це війна Росії та США.

Крім турецької служби, організація суттєво посилила діяльність французькою, іспанською, італійською та німецькою мовами. Все це для того, щоб не лише розвінчувати міфи, а й створювати актуальний український контент.

У сучасному світі, на відміну від попередніх епох, війна більше не ведеться лише у фізичній площині. Нам слід активно насичувати телепростір українською інформацією. Нам потрібно тримати в інформаційному тонусі весь світ, щоб увага політиків, журналістів, пропагандистів була націлена на Україну і не переключилася на інші важливі світові події. Крім того, Україна не приховує інформацію, а навпаки – максимально оприлюднює те, що відбувалося, наприклад, у Бучі та Ірпені. Можна стверджувати, що Україна вже перемогла в інформаційній війні, якщо говорити про старі методи російської дезінформації, якими вона працювала досі. Водночас ця перемога не є остаточною, адже ворог постійно змінює тактику та пристосовується.

Українцям уже час переходити в контрнаступ в інформаційному полі. Завдяки створенню великої кількості українського контенту для закордонних аудиторій, забезпеченню умов для роботи іноземних журналістів, документації воєнних злочинів, підвищенню рівня медіаграмотності населення уже вдалося зробити чимало. Можливо, як варіант – це просто вимкнути російське телебачення. Якщо дійсно зламати систему мовлення росії і телебачення вимкнеться. Це могло б навіть змінити ставлення населення Росії до війни з Україною. Адже поки працює телебачення – росіяни живуть в уявному, створеному пропагандистами світі. Якщо цього світу не буде, людям доведеться роззірнутися довкола себе. А ця картинка суттєво відрізняється від телевізійної – там є інформація про загиблих, про те, що щось десь не виплачується, а щось – працює зі збоями. Можливо, так вони зрозуміють, що це – наслідки бойових дій та санкцій, накладених на Росію, і відповідно і змінять свою думку та порозумнішають.

У Росії занадто сильну владу має телевізор. Росіяни, як правило, швидше вірять інформації з телебачення, ніж реальній дійсності, яка відбувається з ними. Але реалії сьогодення на фронті все-таки змушують росіян змінити свою думку про війну. Це підтверджується реальними фактами кількості вбитих і поранених російських військових, їх поразками на полі бою. Росіяни живуть сьогодні уявним світом, створеним телебаченням. Як тільки не буде того уявного світу, а навколо буде інформація про кількість загиблих, про недостатні фінансові потоки та виплати, про певні збої в роботі тих чи інших структур, що є наслідками економічних санкцій, які накладені на Росію, то відразу населення різко змінить свою думку. Це буде шок-контент.

Прикро, що росіяни не вірять, навіть, членам власних сімей, які воюють в Україні, й дивуються, наскільки реальність відрізняється від того, що їм показували по телебаченню [Минобороны обвинило Украину в провокации со звонками «из военкомата», 2022].

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну світ почав усвідомлювати згубну та небезпечну силу російської пропаганди та злочинні наміри тих, хто її транслює. Тож країни світу одна за одною припиняють трансляцію російських телеканалів, а самі російські пропагандисти потрапляють до санкційних списків.

Насьогодні, за даними Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення, після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 30

країн у Європі припинили мовлення російських пропагандистських каналів. Найактивніше російській пропаганді протидіють країни Балтії та Польща. Крім того, про обмеження мовлення російських державних ЗМІ через повномасштабне вторгнення Росії в Україну також повідомили телекомунікаційні провайдери в Австралії, Канаді та США. У травні США запровадили санкції проти «Первого канала», «России-1» та «НТВ». Тоді також влада Великої Британії ввела санкції проти окремих журналістів із Росії.

Але російське телебачення – це глобальна пропагандистська машина з численною кількістю каналів для поширення пропагандистських та дезінформаційних кампаній, яка потребує такого ж глобального вичищення із інформаційного простору цивілізованого світу. Для цього часткове або регіональне блокування є малодієвим, лише скоординовані дії держав у блокуванні трансляції каналу, повна заборона пропагандистського ресурсу та його контенту технологічними платформами та свідома відмова від споживання пропагандистського контенту громадянами країн можуть змусити замовчати кремлівську пропаганду.

Тож світ уже на шляху розуміння, що російські телеканали – це лише джерела кремлівської пропаганди, які підривають цінності демократичного світу та яким не місце у цивілізованому світовому інформаційному просторі. Російська пропаганда та її пропагандисти несуть повну відповідальність за перетворення інформації на зброю проти України та світу.

Висновки. Отже, величезне військо російських телевізійників десятки років працює на два фронти - на зарубіжні країни і на власну «родину». Через телевізійний простір росія повністю контролює інфопростір всередині країни, а також просуває власні наративи, маніпулює фактами й намагається відвертати увагу від важливих подій і своїх злочинів за кордоном.

Населення РФ, не маючи альтернативних джерел інформації, свято вірить зомбоящику й тим, хто в ньому про щось розповідає. Безумовно, що відповідальність за скоєні в Україні воєнні злочини повинно нести не тільки військово-політичне керівництво РФ, а й пропагандисти Кремля. Розпалювання міжнародної ворожнечі, шахрайство, брехня, дезінформація та виправдання вбивств десятків тисяч невинних людей не можуть вважатися журналістикою. Кожен російський пропагандист, що вніс свою лепту в існування цієї фабрики зла, мусить понести цілком виправдану відповідальність у рамках міжнародного трибуналу.

Значимим для України є факт, що станом на сьогодні більше як 30 країн Європи вже повністю або частково відмовилися від показу у своїх ефірах російських програм.

путін керує не тільки зі свого бункера, а й із телевізора. російська влада тотально контролює інформаційний телепростір. До повномасштабної війни все йшло за планом, адже соціологічні дослідження свідчать про те, що станом на початок 2021 р. телевізор залишався головним джерелом отримання інформації про РФ для багатьох росіян (64 %). На другій позиції – соцмережі (42 %) [Померанцев, 2015].

Медійна диктатура створює чудовий плацдарм для просування будь-яких наративів влади. Із кожного ящика роками лунали ідеї, що Росія – «великая і магучая», з «великою культурой», і якій під силу все. Якщо і є якісь проблеми, то

винні в цьому західні країни, які в інфореальності РФ апіорі підлі та заздрісні. Контент подають під таким соусом, що Росія ніколи не була винна у жодному конфлікті, будь-яка її участь – виключно миротворча. Під час повномасштабної війни проти України пропагандистська машина трохи підкручує наративи і викидає в інфопростір ідею, що західні медіа роблять із мухи слона й надто нагнітають. І, звісно, що всі, хто за межами РФ, – це вороги. Так кремлівська влада легітимізує війну проти всіх. Війну інформаційну і буквальну. Контент більшості російських телепередач підтримує токсичні людські стосунки, легалізує приниження, агресію та ненависть. Це бачимо у перехоплених діалогах російських військових зі своїми матерями та дружинами. Повномасштабна війна виявила ще одну річ: росіяни настільки задурманені пропагандою з усіх ящиків, що не вірять навіть тому, що кажуть їхні близькі родичі. Механізм критичного оцінювання інформації просто не спрацьовує. Це підриває інститут сім'ї в РФ, паралізує розвиток громадянського суспільства. росіяни, які це хоч трохи розуміють, уже давно виїхали з РФ.

Культивування жорстокості спрацювало проти самих росіян – вони мовчки миряться з дійсністю, навіть якщо вона їх не влаштовує. Росіян більше лякає автозак, ніж відсутність свободи слова. Вони не вважають себе здатними щось змінити. Звісно, це ще й очевидний результат впливу їхньої пропаганди, яка вселила думку, що всі революції виникають не з волі народу, а на замовлення зацікавленої влади. Тому вони чекають, поки з'явиться якийсь політичний герой і розрулить усі проблеми в державі. Результат – пасивний народ, який підтримує культ диктатора.

На російських державних телеканалах повним ходом розпалюють ненависть до українського народу і геноцид, продовжують дегуманізувати українців. Там відкрито радіють ударам РФ по об'єктах критичної інфраструктури України, щоб створити нестерпні умови життя для мирного населення, і закликають до нових ударів.

Список використаних джерел та літератури

- Близнюк, А. П., 2015. Пропаганда та контрпропаганда в умовах сучасної гібридної війни, *Наукові записки інституту журналістики: науковий збірник КНУ імені Тараса Шевченка*, 60, 49-54.
- Бурковський, П., 2017. Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2014 – 2016 років, *Media Sapiens* [Електронний ресурс]: https://ms.detector.media/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv//
- Горбань, Ю. О., 2015. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення, *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 1, 136-141.
- Думанська, В., 2022. Як брешуть пропагандисти: від «заготовок» під вибух Кримського мосту до «бомбардування» Верховної Ради, *Українська правда* [Електронний ресурс]: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/10/12/7371606/>
- Зеленін, В. В., 2015. По той бік правди: НЛП як зброя інформаційно-пропагандистської війни, т. 1, К.: Вид-во «Люта справа», 384 с.
- Казімова, Л. А., 2017. Висвітлення української проблеми в ЗМІ, *Теле- та радіожурналістика*, 16, 171-177.
- Кузнєцова, Т. В., 2010. *Аксіологічні моделі мас-медійної інформації*, Суми: Університетська книга, 304 с.
- Лелич, М., 2022. Зовнішній фронт. Як українська дипломатія працює під час війни з Росією, *РБК – Україна* [Електронний ресурс]: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vneshniy-front-ukrainskaya-diplomatiya-rabotaet-1656539404.html>

Лізанчук, В. І., 2014. Антиукраїнська інформаційна агресія в телерадіопросторі Росії та України, *Наукові записки інституту журналістики: науковий збірник КНУ імені Тараса Шевченка*, 56, 13-21.

Минобороны обвинило Украину в провокации со звонками «из военкомата», 2022. РБК [Електронний ресурс]: <https://www.rbc.ru/society/26/03/2022/623ee8549a7947391df3ea12>

«Первый канал», НТВ та «Россия 1» подають негативні новини про ЄС в середньому 17 разів на день – дослідження, 2018. [Електронний ресурс]: <https://detector.media/infospace/article/133743/2018-01-16-pervyy-kanal-ntv-ta-rossiya-1-podayut-negativni-novyny-pro-ies-v-serednomu-17-raziv-na-den-doslidzhennya/>

Померанцев, П., 2015. *Нічого правдивого й усе можливо. Сходження до сучасної Росії*, Львів: Видавництво УКУ, 240 с.

Російські ЗМІ нацьковують глядачів проти Заходу, 2018. Укрінформ [Електронний ресурс]: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2382886-rosijski-zmi-nackovuut-gladaciv-proti-zahodu.html>

Смола, Л. А., 2016. Інформаційно-психологічний складник «гібридної» війни, *Національна безпека і оборона*, 9-10 (167-168), 68-72.

Смола, Л. А., 2018. Інформаційна війна Росії: особливості, інструменти, *Наукові записки інституту журналістики: науковий збірник КНУ імені Тараса Шевченка*, 61, 77-83.

Соломін, Є. Ф., 2015. Луганське телебачення: медійне підґрунтя російського військового вторгнення в Україну, *Наукові записки інституту журналістики: науковий збірник КНУ імені Тараса Шевченка*, 3 (64), 44-48.

Тарасенко, Н. Н., 2015. Ситуація на Донбасі у дискурсі українських ЗМІ, *Україна: події, факти, коментарі*, 21, 72-82.

Шутов, Р., 2015. Російська пропаганда в українському інформаційному полі. Підсумки-2014, *Детектор медіа* [Електронний ресурс]: <https://detector.media/rosiiski-zmi/article/164979/2015-01-13-rosiyska-propaganda-v-ukrainskomu-informatsiynomu-poli-pidsumky-2014/>

References

Blyzniuk, A. P., 2015. Propaganda ta kontrpropaganda v umovakh suchasnoi hibrydnoi viiny [Propaganda and counter-propaganda in the conditions of modern hybrid warfare], *Naukovi zapysky instytutu zhurnalistyky: naukovyi zbirnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka*, 60, 49-54. [in Ukrainian].

Burkovskiy, P., 2017. Rosiiska propahanda pro podii v Ukraini: tendentsii 2014 – 2016 rokiv [Russian propaganda about events in Ukraine: trends of 2014 – 2016], *Media Sapiens* Retrieved from: https://ms.detector.media/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv/ [in Ukrainian].

Dumanska, V., 2022. Yak breshut propahandysty: vid «zahotovok» pid vybukh Krymskoho mostu do «bombarduvannia» Verkhovnoi Rady [How propagandists lie: from “preparations” for the explosion of the Crimean bridge to the “bombing” of the Verkhovna Rada], *Ukrainska pravda* Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/10/12/7371606/> [in Ukrainian].

Horban, Yu. O., 2015. Informatsiina viina proty Ukrainy ta zasoby yii vedennia [Information war against Ukraine and means of its conduct], *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, 1, 136-141. [in Ukrainian].

Kazimova, L. A., 2017. Vysvitlennia ukrainskoi problemy v ZMI [Media coverage of the Ukrainian problem], *Tele- ta radiozhurnalistyka*, 16, 171-177. [in Ukrainian].

Kuznietsova, T. V., 2010. *Aksiologichni modeli mas-mediinoi informatsii [Axiological models of mass media information]*, Sumy: Universytetska knyha, 304 s. [in Ukrainian].

Lelych, M., 2022. Zovnishnii front. Yak ukrainska dyplomatiia pratsiuie pid chas viiny z Rosiieiu [External front. How Ukrainian diplomacy works during the war with Russia], *RBK – Ukraina* Retrieved from: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vneshniy-front-ukrainskaya-diplomatiya-rabotaet-1656539404.html> [in Ukrainian].

Lizanchuk, V. I., 2014. Antyukrainska informatsiina ahresiiia v teleradioprostori Rosii ta Ukrainy [Anti-Ukrainian informational aggression in the television and radio space of Russia and Ukraine], *Naukovi zapysky instytutu zhurnalistyky: naukovyi zbirnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka*, 56, 13-21. [in Ukrainian].

Minoborony obvinilo Ukrainu v provokacii so zvonkami «iz voenkomata» [The Ministry of Defense accused Ukraine of provocation with calls “from the military enlistment office”], 2022. RBK Retrieved from: <https://www.rbc.ru/society/26/03/2022/623ee8549a7947391df3ea12> [in Russian].

«Pervyj kanal», NTV ta «Rossiya 1» podaiut nehatyvni novyny pro YeS v serednomu 17 raziv na den – doslidzhennia [Channel One, NTV and Rossiya 1 present negative news about the EU an average of 17 times a day – research], 2018. Retrieved from: <https://detector.media/infospace/article/133743/2018-01-16-pervyy-kanal-ntv-ta-rossiya-1-podayut-negativni-novyny-pro-ies-v-serednomu-17-raziv-na-den-doslidzhennya/> [in Ukrainian].

Pomerantsev, P., 2015. *Nichoho pravdyvoho y use mozhlyvo. Skhodzhennia do suchasnoi Rosii* [Nothing is true and everything is possible. Ascent to modern Russia], Lviv: Vydavnytstvo UKU, 240 s. [in Ukrainian].

Rosiiski ZMI natskovuiut hliadachiv proty Zakhodu [Russian mass media incites viewers against the West], 2018. Ukrinform Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2382886-rosiiski-zmi-nackovuut-gladaciv-proti-zahodu.html> [in Ukrainian].

Shutov, R., 2015. Rosiiska propahanda v ukrainskomu informatsiinomu poli. Pidsumky-2014 [Russian propaganda in the Ukrainian information field. Results-2014], *Detektor media* Retrieved from: <https://detector.media/rosiiski-zmi/article/164979/2015-01-13-rosiyska-propaganda-v-ukrainskomu-informatsiinomu-poli-pidsumky-2014/> [in Ukrainian].

Smola, L. A., 2016. Informatsiino-psykholohichni skladnyk «hibrydnoi» viiny [Informational and psychological component of “hybrid” war], *Natsionalna bezpeka i oborona*, 9-10 (167-168), 68-72. [in Ukrainian].

Smola, L. A., 2018. Informatsiina viina Rosii: osoblyvosti, instrumenty [Russia's information war: features, tools], *Naukovi zapysky instytutu zhurnalistyky: naukovyi zbirnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka*, 61, 77-83. [in Ukrainian].

Solomin, Ye. F., 2015. Luhanske telebachennia: mediine pidgruntia rosiiskoho viiskovoho vtrhennia v Ukrainu [Luhansk television: the media background of the Russian military invasion of Ukraine], *Naukovi zapysky instytutu zhurnalistyky: naukovyi zbirnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka*, 3 (64), 44-48. [in Ukrainian].

Tarasenko, N. N., 2015. Sytuatsiia na Donbasi u dyskursi ukrainskykh ZMI [The situation in Donbas in the discourse of the Ukrainian mass media], *Ukraina: podii, fakty, komentari*, 21, 72-82. [in Ukrainian].

Zelenin, V. V., 2015. Po toi bik pravdy: NLP yak zbroia informatsiino-propahandystskoi viiny, t. 1 [On the other side of the truth: NLP as a weapon of propaganda warfare, vol. 1], K.: Vyd-vo «Liuta sprava», 384 s. [in Ukrainian].

RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: INFORMATION VECTOR OF LEADING RUSSIAN TELEVISION CHANNELS

Inna Tovkun

Student,

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

Serhii Asaturov

Candidate of Historical Sciences,

Associate Professor of the Department of International Relations and Social Sciences,

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

Oleksandra Kulynych

Candidate of Historical Sciences,

Associate Professor of the Department of Advertising and Public Relations,

National Aviation University, Kyiv

Abstract. The article reveals the main directions of Russian propaganda and its influence on Russians; analyzed the reasons for the distortion of information about Ukraine by Russian TV channels, highlighted the role of counter-propaganda, which is an effective tool in the information war with Russia and the successful use of which will create prerequisites for a successful end to the war.

Key words: propaganda, information, information warfare, consciousness, narratives, denazification, demilitarization.
